

Міністерство освіти та науки України
Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка
Відокремлений структурний підрозділ
«Професійно-педагогічний фаховий коледж
Глухівського національного педагогічного університету
імені Олександра Довженка»

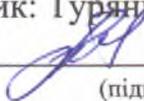
ЦК професійної освіти

КУРСОВА РОБОТА

з дисципліни «Організація та методика професійного навчання»
на тему «Організація самостійної роботи учнів на уроках виробничого
навчання»

Студентки IV курсу 41ТП групи
галузі знань 01 Освіта/Педагогіка
спеціальності 015.37 Професійна освіта
(Агарне виробництво, переробка
сільськогосподарської продукції та харчові
технології)
Савченко Олександри Віталіївни

Керівник: Туряниця З.В.

(підпис)

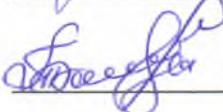
Оцінка за національною шкалою

Бали 95 Оцінка ECTS A

Члени комісії

(підпис)

(підпис)

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ УЧНІВ.....	5
1.1. Самостійна робота як вид освітньої діяльності.....	7
1.2. Принципи організації самостійності учнів.....	8
1.3. Особливості організації самостійної роботи на уроці виробничого навчання.....	16
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ УЧНІВ НА УРОКАХ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ.....	16
2.1. Методичні рекомендації з організації самостійної роботи учнів на уроці виробничого навчання.....	25
ВИСНОВКИ	
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	

ВСТУП

Заклади професійної (професійно-технічної) освіти повинні формувати в майбутніх кваліфікованих робітників цілісну систему універсальних знань, умінь та навичок, а також досвід самостійної діяльності й особистої відповідальності, що в свою чергу становить основу розвитку ключових компетенції, які визначають сучасну якість змісту професійної освіти та роблять майбутніх фахівців конкурентоспроможними на ринку праці.

У сучасних умовах економічного розвитку важливим завданням професійної (професійно-технічної) освіти є формування в учнів самостійності, відповідальності та правової самосвідомості, ініціативності, здатності до успішної соціалізації в суспільстві та активної адаптації на ринку праці.

У закладах професійної (професійно-технічної) освіти на уроках виробничого навчання майстри спрямовують освітню діяльність на формування в учнів умінь самостійного пошуку знань, розвитку їх творчих здібностей, самостійного пошуку шляхів реалізації творчих ідей від виникнення й до отримання готового виробу.

Формування в учнів навичок самостійної діяльності на уроках виробничого навчання є важливим для формування повноцінної особистості, компетентного фахівця, готового до виконання професійної діяльності за фахом.

Особливості організації самостійної роботи учнів досліджували науковці: І. Базелюк [1], О. Ведмідь [2], І. Зайченко [4], Н. Кріт [5], Т. Пашенко [7], І. Підласий [9], О. Савченко [Ошибка! Источник ссылки не найден.], М. Савчин [12], З. Туряниця [14] та інші.

Важливість організації самостійної роботи учнів у процесі освітньої діяльності на уроках виробничого навчання спонукала нас до вибору теми курсової роботи **«Організація самостійної роботи учнів на уроках виробничого навчання»**

Мета дослідження: дослідити особливості організації самостійної роботи учнів на уроках виробничого навчання та розробити методичні рекомендації.

Об'єкт дослідження: освітній процес в закладі професійної (професійно-технічної) освіти.

Предмет дослідження: організація самостійної роботи учнів на уроці виробничого навчання в закладі професійної (професійно-технічної) освіти.

Завдання курсової роботи:

1. Шляхом аналізу літературних джерел дослідити різні підходи науковців до визначення поняття «самостійна робота учнів» та визначити принципи організації самостійності учнів.

2. Вивчити та систематизувати особливості організації самостійної роботи учнів на уроці виробничого навчання.

3. Розробити методичні рекомендації з організації самостійної роботи учнів на уроці виробничого навчання.

Методи дослідження: аналіз, порівняння, синтез, систематизація, класифікація та узагальнення теоретичної інформації, отриманої з наукових джерел.

Практичні результати

Матеріали курсової роботи можуть бути використані викладачами та майстрами виробничого навчання в освітньому процесі ЗП(ПТ)О, студентами – на заняттях з методики професійного навчання, під час проходження педагогічних практик.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ УЧНІВ

1.1. Самостійна робота як вид освітньої діяльності

У межах нашого дослідження вважаємо потрібним вивчити підходи різних науковців до визначення поняття «самостійна робота учнів».

У словнику професійної освіти автори дають визначення поняття «самостійна навчальна робота учнів» як різні види індивідуальної й колективної освітньої діяльності здобувачів освіти, яку вони виконують під час навчальних занять або вдома за завданням педагога під його контролем та керівництвом, але без його участі. Виконання таких завдань вимагає від учнів активної розумової діяльності, самостійного виконання завдань шляхом використання наявних знань [10, с. 306]

За визначенням українського педагогічного словника С. Гончаренка, самостійна навчальна робота учнів передбачає різноманітні види індивідуальної та колективної діяльності здобувачів освіти, що виконується ними в закладі освіти або під час виконання домашніх завдань без педагога, але за його вказівкою [3, с. 297].

І Зайченко в своєму підручнику дає визначення самостійної навчальної роботи учнів як любу, організовану педагогом, активну діяльність учнів, що направлена на виконання певної дидактичної мети у відведений для цього час, а саме: самостійний пошук знань, їх осмислення, закріплення, формування та розвиток умінь і навичок, узагальнення та систематизацію знань. Самостійна робота здобувачів освіти може бути навчальним завданням, яке учню пропонується виконати, а може бути формою вияву певної діяльності, такої як

пам'ять, мислення, творче відображення, поглиблення та розширення знань, отриманих раніше [4]

О. Ведмідь вважає, що самостійна робота є вищою формою освітньої діяльності здобувача освіти, що є формою самоосвіти [2].

О. Савченко висловлює думку, що самостійна діяльність учнів – це діяльність, що направлена на оволодіння чи практичне застосування навчального матеріалу без допомоги педагога [**Ошибка! Источник ссылки не найден.**, с. 363]

І. Підласий висловлює думку, що самостійна робота є діяльністю здобувачів освіти, що направлена на оволодіння знаннями, уміннями та способами їх застосування на практиці. Цей вид діяльності здійснюється без участі педагога, тому вона сприяє розвитку активності учнів, формуванню уваги, вимагає роздумів [9]

На думку М. Савчин, формування навичок самонавчання спочатку потребує зовнішніх впливів, які забезпечують раціональну організацію самостійної роботи з посиленням усіх пізнавальних процесів учнів: відчуттів, сприйняття, пам'яті, уваги, уяви, мислення, вміння вербальної подачі власних суджень. Систематичне використання широкого спектру різних видів різнорівневих самостійних робіт та різноманітних форм їх виконання поступово привчає їх до самонавчання. [12, с. 332]

Н. Кріт висловлює думку, що організація самостійної діяльності є системою заходів, що спрямовані на формування активності та самостійності здобувача освіти, його умінь та навичок раціонального отримання необхідної інформацію [5, с. 28]. Це діяльність, що потребує осмислення, внутрішньої мотивації та направленості на задоволення пізнавальних потреб особистості. Вона полягає у виконанні дій, що лежать в її основі: розуміння мети, прийняття певних завдань, підпорядкованість одних потреб іншим, самоконтроль та самоорганізація [6, с. 23].

І. Базелюк визначає самостійну роботу учнів як форму організації процесу оволодіння знаннями з метою отримання нових знань та вмінь у

спеціально відведений для цього час без участі вчителя, але під його керівництвом [1, с. 5])

Т. Пащенко вважає, що самостійна робота учнів є спланованою, пізнавальною, організаційно й методично направленою діяльністю, що проводиться здійснюється без прямої допомоги педагога з метою досягнення певного результату [7].

Отже, вивчивши підходи різних авторів до визначення поняття «самостійна робота учнів», можемо зробити висновок, що це самостійна діяльність учнів в процесі навчання чи в позанавчальний час з метою тримання нових знань чи виконання практичного завдання з використанням уже наявних знань.

1.2. Принципи організації самостійної роботи учнів

Результати самостійної роботи знаходяться в безпосередній єдності з дидактичними принципами, що враховані при плануванні організації цього виду роботи. Отже, обираючи види самостійної роботи, визначаючи її об'єм і зміст необхідно послуговуватися основними принципами дидактики.

Науковці пропонують при проведенні самостійної роботи учнів використовувати дидактичні принципи:

- доступності й систематичності;
- зв'язок теорії з практикою;
- послідовного наростання складності;
- творчої активності;
- диференційованого підходу до учнів [13].

Використання вище названих принципів у процесі організації самостійної роботи учнів має свої особливості. Серед них науковці виділяють:

- цілеспрямованість самостійної роботи, що досягається визначенням мети роботи; учні повинні розуміти в чому полягає завдання і як перевірити правильність виконання;

- самостійна робота має бути самостійною й вимагати від учня зосередження всіх зусиль для досягнення результату;
- передбачати використання навички самоконтролю ще на початку виконання самостійної роботи;
- завдання самостійної роботи повинні вимагати від учнів використання знань у новій ситуації;
- використовувати диференційований підхід, враховуючи, що на виконання одних і тих самих завдань учні потратять не однаковий проміжок часу;
- завдання для самостійної роботи повинні бути цікавими для учнів;
- самоконтроль потрібно формувати постійно, щоб він став навичкою;
- самостійну роботу чергувати з іншими видами роботи, щоб не було надмірності використання;
- використання самостійної роботи в освітній діяльності повинно бути планомірним й керуватися педагогом [13].

Отже, ми визначили, що при організації самостійної роботи учнів керуються принципами доступності й систематичності, зв'язку теорії з практикою, послідовного наростання складності, творчої активності, диференційованого підходу до учнів.

1.3. Особливості організації самостійної роботи на уроці виробничого навчання

Самостійна робота учнів є важливим елементом у практичній підготовці майбутніх кваліфікованих робітників. Вона має свої закони та правила формування і є необхідним структурним компонентом формування їх професійної компетентності.

Науковці стверджують, що при організації самостійної роботи учнів запропоноване педагогом конкретне завдання вимагає появу мотиваційної установки. Завдання відіграє роль комплексного зовнішнього подразника, що

стимулює аналітико-синтетичну діяльність під впливом мотиваційних збуджень. Структуровано це можна показати так:

- аналізуючи зміст отриманого завдання, зіставляючи його з накопиченим в пам'яті запасом знань і попереднім практичним досвідом, учні з належною глибиною усвідомлюють та обмірковують мету завдання, що передбачають майбутні дії, необхідні для його виконання, самостійно намічають (програмують) ті результати, що необхідно отримати й на які потрібно орієнтуватися, виконуючи завдання;
- здійснення намічених практичних дій; учні виконують отримане завдання;
- аналіз досягнутих результатів, їх зіставлення з наміченою метою і передбачуваними результатами, тобто учні здійснюють самоконтроль виконання завдання.

Якщо при цьому намічена мета і результати самостійної роботи учнів співпадають з отриманими результатами, то корисний ефект забезпечений, і збудження кори головного мозку згасає. Якщо ж виявляється невідповідність запланованих і отриманих результатів, то контроль над дією посилюється, пошук потрібних результатів триває, поки мета не буде досягнута й завдання не буде виконано.

Ця дозволяє стверджувати, що у процесі самостійної роботи учнів на уроках виробничого навчання, внутрішні розумові процеси здобувачів освіти пов'язані з практичними діями виробничої діяльності. При виконанні практичних дій посилено проявляється чуттєве пізнання. Воно поєднується з понятійним мисленням, оскільки завдання містить нові для учнів уявлення й поняття, якими слід оволодіти. Здійснюючи самоконтроль, майбутні кваліфіковані робітники знову переходять до абстрактних аналітико-синтетичним процесам. Усі ці особливості самостійної діяльності учнів не можна не враховувати, визначаючи характер формулювань завдань.

Завдання для самостійної роботи учнів добираються так, щоб вони могли використати знання, уміння й навички, отримані на попередніх заняттях й

уроках виробничого навчання, мають чітко виражену структуру. Також завдання повинні містити новий для учнів матеріал, а також забезпечувати майстру виробничого навчання отримання зворотної інформації про розумові операції та якість виконання завдання кожним учнем.

З. Туряниця у своєму дисертаційному дослідженні виокремила вимоги до організації самостійної роботи майбутніх майстрів виробничого навчання аграрного профілю. На нашу думку, вони будуть актуальними й для організації самостійної роботи у процесі підготовки майбутніх кваліфікованих робітників сільськогосподарської галузі, а саме:

- відповідність розвивальним, навчальним та виховним цілям навчання;
- диференційованість завдань і відповідність їх програмі;
- врахування індивідуальних можливостей здобувачів освіти;
- наступність та перспективність навчання;
- надання переваги завданням творчого характеру [14, с. 94].

При дотриманні зазначених вимог до організації самостійної роботи учнів на уроках виробничого навчання можна досягти ефективності цього виду роботи.

Відповідно до того, як учні оволодівають уміннями й навичками самостійної роботи, зміст завдань послідовно ускладнюється, стимулюючи активізацію самостійної діяльності учнів з виробничого навчання. Специфіка завдань самостійної роботи багато в чому визначає функції учнів при виконанні цієї роботи. Здобувачі освіти сприймають та усвідомлюють мету завдання, спираючись на наявний запас знань, умінь та навичок. Для реалізації поставленої мети виробничого навчання учні намічають відповідні прийоми виконання роботи, програмуючи результати своєї навчальної діяльності. Вони виконують завдання, здійснюючи самоконтроль і зіставляючи отримані результати з наміченою метою; отримавши неправильні результати, продовжують пошук потрібних, використовуючи інші прийоми,

представляють оформлені результати майстру виробничого навчання для перевірки й оцінювання.

Завдання майстра виробничого навчання – здійснення контролю самостійної діяльності учнів, і полягає в наступному:

- пропонує учням конкретне усне або письмове завдання з виробничого навчання для самостійної роботи, послідовність її виконання, прийоми перевірки самими учнями результатів, способи їх оформлення;

- не тільки спостерігає за практичними діями учнів, але й контролює ці дії, дає вказівки, які попереджують можливі помилки, аналізує самостійну діяльність учнів, з'ясовує правильність виконано завдання, розуміння і засвоєння здобувачами освіти змісту й результатів виконаної роботи, а також перевіряє знання, уміння та навичками, що засвоїли учні, оцінює якість виконаної ними роботи.

Таким чином майстер виробничого навчання програмує виробниче навчання, крім того, організовує, спостерігає й аналізує самостійну роботу учнів. Ведуча роль майстра під час виконання учнями самостійної роботи не тільки цілком зберігається, але й розширюється, ускладнюється.

Самостійна робота учнів на уроках виробничого навчання буде ефективнішою в поєднанні зі словесними методами:

- 1) є організуючий зовнішній стимул, що полягає в завданні, яке намічає мету майбутньої самостійної діяльності, ставить перед учнями нові питання, що підлягають дослідженню, та визначає прийоми самоконтролю, які дозволяють визначити досягнення поставленої мети роботи;

- 2) використовуються накопичені знання, уміння й навички учнів, забезпечуючи при цьому можливість програмування тих розумових процесів і практичних дій, які б відповідали змісту завдання і сприяли його успішній реалізації;

- 3) процес навчання частково стимулюється передбаченими у завданні елементами самоконтролю та зворотної інформації, що дає майстру можливість не тільки визначити ступінь засвоєння знань учнями, але і з'ясувати перебіг

пізнавальних процесів, що забезпечують засвоєння знань та їх практичне використання.

Як дидактичне явище самостійна робота є з одного боку навчальним завданням, тобто те, що повинен виконати учень, об'єктом його діяльності, з іншого – формою прояву відповідної діяльності пам'яті, мислення, творчої уяви при виконанні учнем навчального виробничого завдання, яке, в кінцевому рахунку, приводить учня або до отримання абсолютно нового, раніше невідомого йому знання, або до поглиблення і розширення сфери дії вже отриманих знань.

Науковці виокремлюють рівні самостійної діяльності учнів, а саме:

- 1) копіюючі дії учнів за даним зразком: ідентифікація, розпізнавання шляхом порівняння – підготовка учнів до здійснення самостійної діяльності;
- 2) репродуктивна діяльність: відтворенням наявної інформації про предмета, що є об'єктом вивчення – узагальнення методів та прийомів пізнавальної діяльності учнів;
- 3) продуктивна діяльність: самостійне використання отриманих знань для вирішення завдань без наявного зразка, що сприяє реалізації здатності до індуктивних та дедуктивних висновків;
- 4) самостійна діяльність: полягає в переносі наявних знань при вирішенні завдань в нових ситуаціях, складанні алгоритму прийняття рішення, формування гіпотетичного аналогового мислення [4].

У відповідності з рівнями самостійної продуктивної діяльності учнів можна виділити чотири типи самостійних робіт: відтворюючі; реконструктивно-варіативні; евристичні; творчі роботи. Кожний з них має свої дидактичні цілі.

Відтворюючі самостійні роботи за зразком необхідні для запам'ятовування способів дій в конкретних ситуаціях (ознак понять, фактів і визначень), формування умінь і навичок та їх міцного закріплення. Діяльність учнів при виконанні робіт цього типу, строго кажучи, не зовсім самостійна, оскільки їх самостійність обмежується простим відтворенням, повторенням

дій за зразком. Але вони важливі, тому що формують фундамент для справді самостійної діяльності учня. Роль майстра виробничого навчання полягає в тому, щоб для кожного учня визначити оптимальний обсяг роботи. Поспішний перехід до самостійних робіт інших типів позбавить учня необхідної бази знань, умінь і навичок. Затримка на роботах за зразком – марна трата часу, що призводить до втрати інтересу до навчальної діяльності.

Самостійні роботи реконструктивно-варіативного типу проводяться на основі раніше отриманих знань і запропонованої майстром загальної ідеї самостійно знайти конкретні способи вирішення завдання стосовно до даних умов завдання. Самостійні роботи цього типу приводять здобувачів освіти до осмисленого перенесення знань у типові ситуації, вчать здійснювати аналіз, порівнювати факти, формують прийоми й методи пізнавальної діяльності, сприяють розвитку внутрішніх мотивів, до пізнання, створюють умови для розвитку розумової активності учнів. Самостійні роботи цього типу є підґрунтям для подальшої творчої діяльності майбутнього кваліфікованого робітника.

Евристичні самостійні роботи формують уміння і навички пошуку відповіді за межами відомого зразка. Здобувач освіти сам визначає шляхи вирішення завдання й знаходить його. Необхідні знання учень уже має, але можуть виникати щодо їх практичного використання при виконанні нового завдання. На даному рівні продуктивної діяльності формується творча особистість учня. Постійний пошук нових рішень, узагальнення й систематизації отриманих знань, перенесення їх в абсолютно нестандартні ситуації роблять знання учня більш гнучкими, мобільними, виробляють вміння, навички і потреба самоосвіти.

Виконання творчих самостійних робіт сприяє мотивації учнів до отримання нових знань, закріплює навички самостійного пошуку знань. Психологи вважають, що розумова діяльність учнів при вирішенні проблемних, творчих завдань багато в чому аналогічна розумовій діяльності

творчих і наукових працівників. Завдання такого типу – одне з найефективніших засобів формування творчої особистості.

До самостійних видів роботи можна віднести:

- робота з текстом підручника, графічним матеріалом: переказ основного змісту частини тексту; складання плану прочитаного тексту; короткий конспект тексту; пошук відповіді на заздалегідь поставлені питання за змістом тексту; аналіз, порівняння, узагальнення та систематизація матеріалу кількох тем.

- робота з першоджерелами, довідниками та науково-популярною літературою, конспектування і реферування прочитаного;

- тренувальні вправи на відтворення за зразком;

- реконструктивні вправи, складання різних завдань і питань та їх рішення;

- вправи, спрямовані на вироблення практичних умінь і навичок;

- рецензування відповідей інших учнів, оцінювання їх діяльності на уроці;

- рішення різноманітних завдань і виконання практичних робіт;

- виконання контрольних заходів (самостійні та контрольні роботи);

- підготовка доповідей та рефератів;

- виконання індивідуальних та групових завдань після екскурсій на підприємство тощо;

- технічне моделювання і конструювання тощо.

Велика частина перерахованих видів самостійних робіт може бути складена для різних рівнів самостійної продуктивної діяльності учнів, тобто віднесена до кожного з чотирьох перерахованих вище типів самостійних робіт.

Кожен вид самостійної роботи передбачає інструктування щодо їх проведення. Але виконання кожної з них повинно починатися з усвідомлення учнем мети дії і способів дій. Від цього багато в чому залежить ефективність всієї роботи.

Постійно стикаючись із новими умовами, у яких здійснюється навчання, учень, проявляє великий інтерес до самого процесу діяльності; а знання, набуті ними в процесі виконання самостійних робіт – пізнавальний досвід.

Залучення учнів до самостійної діяльності відбувається не спонтанно, а має свої правила:

- має конкретну мет;
- кожному учню відомі порядок і прийоми виконання самостійної роботи;
- відповідати навчальним можливостям учня, а ступінь складності задовольняє принцип поступовості (від простого до складного) шляхом поєднання різних видів самостійної роботи;
- розвивати пізнавальні здібності, творче мислення, ініціативу, самостійне прийняття рішення [4].

Отже, ми розглянули та проаналізували особливості організації самостійної роботи майбутніх кваліфікованих робітників на уроці виробничого навчання під керівництвом майстра виробничого навчання.

РОЗДІЛ 2.

МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ УЧНІВ НА УРОКАХ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ

2.1. Методичні рекомендації з організації самостійної роботи учнів на уроці виробничого навчання

Вивчивши підходи науковців до визначення поняття «самостійна робота учнів», принципи дидактики, що лежать в основі організації самостійної роботи здобувачів освіти та особливості використання самостійної роботи, ми підготували методичні рекомендації з організації самостійної роботи учнів на уроці виробничого навчання. Методичні рекомендації спрямовані на практичне використання в процесі підготовки майбутніх кваліфікованих робітників сільськогосподарської галузі в закладі професійної (професійно-технічної) освіти

Для організації самостійної роботи в процесі професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників сільськогосподарської галузі ми пропонуємо використання методу проблемного викладу матеріалу (таблиця 2.1.1).

Таблиця 2.1.1

Проблемний метод

Назва методу	Техніка реалізації
Метод проблемного викладу	Майстер виробничого навчання ставить перед майбутніми кваліфікованими робітниками конкретну проблему й шляхи її розв'язання, приховувавши можливі

Метод проблемного викладу застосовують переважно для розвитку навичок творчої навчально-пізнавальної діяльності, осмисленого і самостійного оволодіння знаннями.

Проблемний виклад навчального матеріалу на уроці виробничого навчання можна здійснювати в процесі проблемної розповіді, проблемно-пошукової бесіди, під час використання наочних методів проблемно-пошукового типу і проблемно-пошукових вправ.

Це метод використовують тоді, коли зміст навчального матеріалу спрямований на формування понять, а не на повідомлення фактичної інформації; коли зміст не є принципово новим, а логічно продовжує раніше вивчене й учні можуть зробити самостійні кроки в пошуку нових елементів знань.

Як приклад можна навести використання проблемних ситуацій на занятті з предмету «Правила дорожнього руху»:

Ситуація 1. Перед учнями ставиться проблема: «Назвіть ситуацію, коли трамваї мають перевагу під час руху».

Тут наявна суперечність: з одного боку, трамваї завжди мають перевагу під час руху, коли знаходяться в рівних умовах з нерейковими транспортними засобами, а з іншого – коли нема перешкоди праворуч. Виникає дискусія. Учні пропонують свої варіанти відповідей, які потрібно прокоментувати й системою запитань підвести їх до правильної відповіді.

Ситуація 2. Проблемне питання: «Чи можете ви уявити проїзну частину без регулювальників, світлофорів, дорожніх знаків та дорожньої розмітки? Який вигляд вона могла б мати? З яких елементів складатися?». Між проблемною ситуацією, запитанням і завданням є різниця, яка полягає в самій постановці завдань, запитання чи створення ситуації. При такій постановці питання відкривається широке поле діяльності, роздумів та фантазії [14, с. 115-116].

Але існують і недоліки: використання проблемного методу потребує великих витрат часу, не розв'язує завдань формування практичних умінь і навичок. Спостерігається слабка ефективність цього методу при засвоєнні учнями принципово нових розділів чи тем навчальної програми, коли немає змоги застосувати принцип аперцепції (опори на попередній досвід) і необхідне пояснення майстра виробничого навчання.

Наступний метод, який ми пропонуємо для організації самостійної роботи в процесі професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників сільськогосподарської галузі, називається частково-пошуковим методом (таблиця 2.1.2).

Таблиця 2.1.2

Частково-пошуковий метод

Назва методу	Техніка реалізації
Частково-пошуковий метод	Певні елементи знань повідомляє майстер виробничого навчання, а частину учні здобувають самостійно, відповідаючи на поставлені запитання чи розв'язуючи проблемні завдання.

Цей метод має такі характерні ознаки:

- 1) знання учням у «готовому» вигляді не пропонують, їх необхідно здобувати самостійно;
- 2) майстер виробничого навчання організовує пошук нових знань за допомогою різних засобів;
- 3) учні під керівництвом майстра виробничого навчання самостійно розмірковують, розв'язують проблемні ситуації, аналізують, порівнюють, узагальнюють.

Виклад навчального матеріалу може проходити в процесі евристичної бесіди, коментоване виконання завдання з формулюванням висновків, тощо.

Евристичні питання мають такі функції:

- мотивувати наявність чи відсутність у явищах, що вивчаються, тих або інших ознак;
- з'ясувати на різних рівнях узагальненості нові зв'язки аналогії відмінності між новими явищами.

Як приклад використання частково-пошукового методу в організації самостійної роботи майбутніх кваліфікованих робітників на уроці виробничого навчання є:

- виконання завдань за технологічною карткою, яка не має інструктивних вказівок;
- самостійні роботи на тренажерах при різних режимах та ситуаціях;
- прийняття оптимальних рішень при роботі в незвичних умовах;
- пошук причинно-наслідкових зв'язків [7].

Також пропонуємо для організації самостійної роботи в процесі професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників сільськогосподарської галузі дослідницький метод (таблиця 2.1.3).

Таблиця 2.1.3

Дослідницький метод

Назва методу	Техніка реалізації
Дослідницький метод	Творче застосування знань, оволодіння методами наукового пізнання, формування досвіду самостійного наукового пошуку.

Характерними ознаками цього методу є:

- 1) майстер виробничого навчання разом з учнями формулює проблему;
- 2) нові знання не повідомляють, майбутні кваліфіковані робітники повинні самостійно здобути їх у процесі дослідження проблеми, порівняти різні варіанти відповідей, а також визначити основні засоби досягнення результатів;
- 3) основною метою діяльності майстра виробничого навчання є оперативне керування процесом розв'язання проблемних завдань;

4) навчання характеризується високою інтенсивністю, підвищеним інтересом, а знання – глибиною, міцністю й дієвістю.

Оволодіння навчальним матеріалом може відбуватися в процесі спостереження, пошуку висновків, під час роботи з книгою, письмової вправи з доведенням закономірності, практичних і лабораторних робіт.

Дослідницький метод активізує пізнавальну діяльність учнів, але потребує багато часу, специфічних умов, високої педагогічної кваліфікації майстра виробничого навчання.

Як приклад використання дослідницького методу в організації самостійної роботи майбутніх кваліфікованих робітників на уроці виробничого навчання є:

- самостійне визначення технології та режимів виконання завдань;
- проведення досліджень для встановлення закономірностей та алгоритмів технологічних процесів;
- планування і виконання індивідуальних та кваліфікаційних робіт тощо [7].

На нашу думку, продуктивним буде використання цифрових технологій організації самостійної роботи в процесі професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників сільськогосподарської галузі (таблиця 2.1.4).

Таблиця 2.1.4

Цифрові технології

Назва технології	Техніка реалізації
Цифрові технології	Забезпечує можливості доступу учнів до практично необмеженого обсягу інформації та її аналітичної обробки, сприяє підсиленню інтелектуальних можливостей здобувачів освіти, створює умови для оптимізації їхньої пізнавальної діяльності.

Формуванню пізнавальної самостійності майбутніх кваліфікованих робітників сільськогосподарської галузі сприяє використання в освітньому процесі цифрових технологій.

Чимало явищ і процесів, які неможливо побачити наживо, можна вивчати віртуально, використовуючи цифрові технології. При викладанні фахових освітніх компонентів учням пропонується використання мережі «Інтернет» для пошуку навчально-пізнавальної та наукової інформації з метою професійного зростання.

Так, наприклад, при підготовці до практичних занять із предмета «Експлуатація та ремонт машино-тракторного парку» перед майбутніми кваліфікованими робітниками ставляться проблемні питання, що мають творчий характер та елементи новизни, тобто питання, що стосуються розвитку та проблем сучасної науки й техніки, наприклад: «Які переваги та недоліки інжекторних двигунів сучасних автомобілів?», «Назвіть вітчизняні заводи, що випускають сучасну сільськогосподарську техніку. Дайте їх технічну характеристику»; «Розкрийте суть технології збирання зернових культур сучасними марками комбайнів» тощо. Під час доповідей учні використовують інформацію, отриману з мережі «Інтернету», включаючи її в розроблені ними презентації [14, с. 109-110].

Методи розвитку самостійності учнів у процесі виробничого навчання забезпечують розвиток самостійності мислення, формують критичне ставлення до навчальної інформації. У використанні методів цієї групи слід дотримуватися міри та обґрунтування раціональності їх застосування в кожній ситуації. Ефективність цих методів зростає за умови поєднання з іншими методами навчання.

Наступний метод, який ми пропонуємо для організації самостійної роботи в процесі професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників сільськогосподарської галузі, називається сценарний підхід (таблиця 2.1.5).

Таблиця 2.1.5

Сценарний підхід

Назва методу	Техніка реалізації
Сценарний підхід	Поетапне отримання учнями навчальної інформації. Створення майстром виробничого навчання відповідного

	перспективного сценарію з вивчення певної теми.
--	---

Використання методу сценарного підходу:

- сприяє формуванню пізнавальної самостійності;
- самопроєктує професійне становлення майбутнього фахівця: «Я створюю самого себе як професіонала за допомогою майстра виробничого навчання»;
- майбутній кваліфікований робітник навчається обирати ті знання, які знадобляться йому в майбутній професійній діяльності, співвідносить теоретичні знання з практичною діяльністю.

Як приклад, можна розглянути використання сценарного підходу під час вивчення дисципліни «Технічне обслуговування автомобіля», зокрема розділу «Технічне обслуговування двигуна». Перед уроком виробничого навчання учні отримують завдання: шляхом спілкування з працівниками станції технічного обслуговування, пошуку інформації в мережі «Інтернет», перегляду статей у фахових журналах та матеріалу підручників підготувати інформацію про несправність двигунів, шляхи її усунення, та спрогнозувати можливі наслідки для автомобіля, якщо не здійснити своєчасного технічного обслуговування.

Тема «Технічне обслуговування системи живлення карбюраторного двигуна».

Несправність: лопнула діафрагма бензонасоса.

Можливі наслідки, якщо не здійснити технічного обслуговування: паливо може піти в картер двигуна і мастило стане низької в'язкості; відсутня подача палива в карбюратор.

Тема «Технічне обслуговування системи живлення дизельного двигуна».

Несправність: забилися фільтри тонкої очистки.

Можливі наслідки, якщо не здійснити технічного обслуговування: відсутня подача палива, двигун не запускається.

Вивчення кожної наступної теми є доповненням до попередньої. Теоретичні знання, отримані на уроці спецпредмету, майбутній кваліфікований робітник доповнюють інформацією, отриманою у процесі самостійного пошуку

знань, та закріплюють практичними роботами, усуваючи несправність, на уроці виробничого навчання [14, с. 110-111].

Сподіваємося, що запропоновані нами методичні рекомендації допоможуть майстрам виробничого навчання організувати самостійну роботу учнів таким чином, щоб вони отримували міцні знання, вчилися здобувати їх самостійно, не боялися приймати відповідальні рішення, вирішувати нестандартні ситуації тощо.

ВИСНОВКИ

Організація самостійної роботи учнів на уроці виробничого навчання в закладі професійної (професійно-технічної) освіти займає важливе місце. Майбутні кваліфіковані робітники повинні бути конкурентоспроможними на ринку праці. Отже, вони повинні вміти постійно оновлювати свої знання, займатися самоосвітою, щоб вміти вирішувати нестандартні професійні ситуації. А цього можна досягти, залучаючи учнів до самостійної роботи, самостійного виконання завдань.

Для реалізації сформульованої нами мети, об'єкта та предмета дослідження ми визначили завдання, які виконали:

1. Шляхом аналізу літературних джерел дослідили різні підходи науковців до визначення поняття «самостійна робота учнів». Проблему самостійної роботи учнів досліджували: І. Базелюк, О. Ведмідь, І. Зайченко, Н. Кріт, Т. Пашенко, І. Підласий, О. Савченко, М. Савчин, З. Туряниця та інші.

Уточнили поняття «самостійна робота учнів»: це самостійна діяльність учнів в процесі навчання чи в позанавчальний час з метою тримання нових знань чи виконання практичного завдання з використанням уже наявних знань.

Визначили, що організацію самостійної роботи учнів забезпечують принципи: доступності й систематичності, зв'язку теорії з практикою, послідовного наростання складності, творчої активності, диференційованого підходу до учнів

2. Вивчили особливості організації самостійної роботи учнів на уроці виробничого навчання й зробили висновок, що самостійна робота учнів на

уроці виробничого навчання має кілька етапів: копіюючі дії учнів за даним зразком, репродуктивна, продуктивна та самостійна діяльність учнів.

Вимоги до організації самостійної роботи учнів передбачають: відповідність розвивальним, навчальним та виховним цілям навчання; диференційованість завдань і відповідність їх програмі; врахування індивідуальних можливостей здобувачів освіти; наступність та перспективність навчання; надання переваги завданням творчого характеру.

3. Розробили методичні рекомендації з організації самостійної роботи учнів на уроці виробничого навчання, в основу яких поклали проблемний, частково-пошуковий та дослідницький методи, використання цифрових технологій, сценарний підхід у навчанні.

Отже, завдання виконано, мети досягнуто.

Вивчення даної проблеми не вичерпано, воно може бути продовжено в інших курсових роботах, зокрема, вивчення ефективності самостійної роботи для засвоєння знань майбутніми кваліфікованими робітниками.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Базелюк І.І. Самостійна робота учнів на уроках органічної хімії: метод. посіб. Київ: Дім, 1995. 92 с.
2. Ведмідь О. Самостійна робота як засіб активізації пізнавальної діяльності молодших школярів. URL: <http://surl.li/ogwqp> (дата звернення: 17.10.2023).
3. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник. Київ: Либідь, 1997. 346 с.
4. Зайченко І.В. Педагогіка: підручник. 3-тє видання, перероблене та доповнене Київ: Видавництво Ліра-К, 2016. 608 с. URL: <http://surl.li/ogwnl> (дата звернення: 17.10.2023).
5. Кріт Н.В. Методичні особливості формування вмінь самостійної роботи учнів з підручником фізичної географії. с. 28. URL: <http://surl.li/ogxhq> (дата звернення: 17.10.2023)
6. Кріт Н.В. Формування вмінь самостійної роботи з підручником у процесі навчання фізичної географії учнів 6-8 класів: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02. Київ, 2017. 240 с. URL: <http://surl.li/fvfpo> (дата звернення: 17.10.2023).
7. Методичний інформативник для виробничого навчання. URL: <http://surl.li/ohqyw> (дата звернення: 27.10.2023).
8. Пащенко Т.М. Організація самостійної роботи майбутніх кваліфікованих робітників над навчальним кейсом. URL: <http://surl.li/ohitq> (дата звернення: 17.10.2023).
9. Підласий І.П. Педагогіка початкової школи: підручник, 2010. URL: <http://surl.li/ogwuz> (дата звернення: 17.10.2023).

10. Професійна освіта: словник: навч. пос. / уклад. С.У. Гончаренко та ін.; за ред. Н.Г. Никало. Київ: Вища школа, 2000. с. 149. (777).

11. Савченко О.Я. Дидактика початкової школи. Підручник для студентів педагогічних факультетів. Київ: Видавництво гуманітарної літератури «Абрис», 1997. 389 с.

12. Савчин М.М. Самостійна робота учнів – основа самостійності, самонавчання, самоконтролю, важливий чинник формування компетентності «вміння вчитися». URL: <http://surl.li/ogwyu> (дата звернення: 17.10.2023).

13. Серьогіна І.Ю. Розвиток пізнавальної активності в процесі самостійної роботи як необхідна умова формування самоконтролю учнів. URL:<http://surl.li/ohnzw> (дата звернення: 29.10.2023).

14. Туряниця З.В. Формування у майбутніх майстрів виробничого навчання професійно-технічних навчальних закладів аграрного профілю готовності до професійного самовдосконалення: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Київ, 2017. 288 с.

метадані

Заголовок

Організація самостійної роботи учнів на уроках виробничого навчання

Автор

Науковий керівник / Експерт

Савченко Олександра**Туряниця Зоя Василівна**

підрозділ

Professional Pedagogical Specialty College of Oleksandr Dovzhenko

Тривога

У цьому розділі ви знайдете інформацію щодо текстових спотворень. Ці спотворення в тексті можуть говорити про **МОЖЛИВІ** маніпуляції в тексті. Спотворення в тексті можуть мати навмисний характер, але частіше характер технічних помилок при конвертації документа та його збереженні, тому ми рекомендуємо вам підходити до аналізу цього модуля відповідально. У разі виникнення запитань, просимо звертатися до нашої служби підтримки.

Заміна букв		0
Інтервали		0
Мікропробіли		0
Білі знаки		0

Обсяг знайдених подібностей

Зверніть увагу, що високі значення коефіцієнта не автоматично означають плагіат. Звіт має аналізувати компетентна / уповноважена особа.

25

Довжина фрази для коефіцієнта подібності 2

2620

Кількість слів

21060

Кількість символів

Подібності за списком джерел

Нижче наведений список джерел. В цьому списку є джерела із різних баз даних. Колір тексту означає в якому джерелі він був знайдений. Ці джерела і значення Коефіцієнту Подібності не відображають прямого плагіату. Необхідно відкрити кожне джерело і проаналізувати зміст і правильність оформлення джерела.

10 найдовших фраз

Колір тексту

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	НАЗВА ТА АДРЕСА ДЖЕРЕЛА URL (НАЗВА БАЗИ)	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)	
1	https://laboratoriya.sspu.sumy.ua/wp-content/uploads/2018/05/Pedagogichni_nauki_2014-5.pdf	50	1.91 %
2	https://repository.sspu.edu.ua/bitstream/123456789/12661/1/PEDAHOHICHNI%20UMOVY.pdf	35	1.34 %
3	https://repository.sspu.edu.ua/bitstream/123456789/12661/1/PEDAHOHICHNI%20UMOVY.pdf	25	0.95 %
4	http://4ua.co.ua/pedagogics/tb2ad78b4c43a88521316d36_0.html	24	0.92 %
5	https://radomkaschool.blogspot.com/2014/12/blog-post_48.html	20	0.76 %
6	http://eprints.zu.edu.ua/id/eprint/20469/contents	19	0.73 %
7	http://4ua.co.ua/pedagogics/tb2ad78b4c43a88521316d36_0.html	18	0.69 %

8	https://docplayer.net/73195535-Nacionalna-akademija-pedagogichnih-nauk-ukrayini-institut-profesijno-tehnichnoyi-osviti-turyanicya-zoya-vasilivna.html	16	0.61 %
9	https://ukrbukva.net/page_8_52095-Obshee-ponyatie-o-samostoyatel-nosti-Formirovanie-samostoyatel-nosti-u-uchashihsya-v-nachal-noiy-shkole.html	15	0.57 %
10	http://4ua.co.ua/pedagogics/tb2ad78b4c43a88521316d36_0.html	14	0.53 %

з домашньої бази даних (0.00 %)

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	ЗАГОЛОВОК	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)
------------------	-----------	--

з програми обміну базами даних (2.71 %)

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	ЗАГОЛОВОК	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)
1	YFCNU/2011/educ/educ_2011_067.pdf 10/28/2019 Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University(CNU) (Deanery)	23 (3) 0.88 %
2	tnpu/Diplomni/Diplomni_2013/13m192/Чабай Оксана Вікторівна/Магістерська. Чабай-виправлено.doc 8/22/2017 V. Hnatyuk Ternopil National Pedagogic University (TNPU) students work	20 (3) 0.76 %
3	tnpu/Diplomni/Diplomni_2015/15m064/9_Рижук.docx 8/24/2017 V. Hnatyuk Ternopil National Pedagogic University (TNPU) students work	15 (3) 0.57 %
4	tnpu/Diplomni/Diplomni_2016/ІПП/Початкова освіта/Заочники/54/Ярема Маряна Василівна/Ярема.doc 8/22/2017 V. Hnatyuk Ternopil National Pedagogic University (TNPU) students work	13 (2) 0.50 %

з Інтернету (30.69 %)

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	ДЖЕРЕЛО URL	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)
1	http://4ua.co.ua/pedagogics/tb2ad78b4c43a88521316d36_0.html	318 (39) 12.14 %
2	https://radomkaschool.blogspot.com/2014/12/blog-post_48.html	88 (9) 3.36 %
3	https://repository.sspu.edu.ua/bitstream/123456789/12661/1/PEDAHOHICHNI%20UMOV_Y.pdf	86 (5) 3.28 %
4	https://laboratoriya.sspu.sumy.ua/wp-content/uploads/2018/05/Pedagogichni_nauki_2014-5.pdf	50 (1) 1.91 %
5	https://ukrbukva.net/page_3_94465-Soderzhanie-i-organizaciya-samostoyatel-noiy-raboty-mladshih-shkol-nikov-v-processe-obucheniya.html	49 (6) 1.87 %
6	https://ukrbukva.net/page_8_52095-Obshee-ponyatie-o-samostoyatel-nosti-Formirovanie-samostoyatel-nosti-u-uchashihsya-v-nachal-noiy-shkole.html	42 (3) 1.60 %
7	https://docplayer.net/73195535-Nacionalna-akademija-pedagogichnih-nauk-ukrayini-institut-profesijno-tehnichnoyi-osviti-turyanicya-zoya-vasilivna.html	36 (4) 1.37 %
8	https://kercht.ru/uk/samostoyatelnaya-rabota-mladshih-shkolnikov-vidy-samostoyatelnyh-rabot-v/	34 (4) 1.30 %
9	http://eprints.zu.edu.ua/id/eprint/20469/contents	24 (2) 0.92 %
10	http://lib.khnu.km.ua/konfer_HNU/2019/Zbirnyk-tez-konferentsiyi_04_11_2019.pdf	17 (3) 0.65 %

11	https://ukrbukva.net/page_Z_107381-Special-naya-podgotovka-v-obsheobrazovatel-noiy-shkole-formy-i-metody.html	16 (2)	0.61 %
12	https://referat.co/diplom/119425-drugoe-pedagogichni-umovi-organizatsiyi-samostiynoyi-roboti-shkolyariv-v-navchalnomu-protse-pochatkovoyi-shkoli/read?p=3	16 (3)	0.61 %
13	https://revolution.allbest.ru/pedagogics/00656485_0.html	13 (2)	0.50 %
14	http://4ua.co.ua/pedagogics/ra3bd78b4d43a89421206c27_0.html	5 (1)	0.19 %
15	https://revolution.allbest.ru/pedagogics/01201212_0.html	5 (1)	0.19 %
16	http://www.tpal.com.ua/spase/img/news/2013_2/22jan/1.pdf	5 (1)	0.19 %

Список прийнятих фрагментів (немає прийнятих фрагментів)

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	ЗМІСТ	КІЛЬКІСТЬ ОДНАКОВИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)
------------------	-------	---------------------------------------